

Josep Preixens, estudiós de les cabanes de volta de la comarca de les Garrigues i Premi Olivera d'Or al Garriguenc 2001.

Josep Preixens mostrant el guardó del Premi Olivera d'Or

Amb l'amic Preixens, amb el qual ens trobem cada cop que ens reunim amb els membres del Centre d'Estudis de la comarca de les Garrigues, hi tinc molt bones relacions, la qual cosa ha permès que la nostra entrevista sigui amena i a la vegada instructiva.

En Josep és de Juncosa però treballa i viu a Lleida. Tanmateix, el nostre garriguenc no ha deixat mai de freqüentar la seva vila nadiua. Aquest contacte constant amb el seu poble deu haver contribuït sens dubte a desenvolupar en ell, en Josep, l'interès per les cabanes de volta i preparar el material necessari per a poder dur a terme els seus estudis sobre aquestes construccions de pedra de la nostra comarca.

El nostre investigador és jove, físicament prim, i pel que fa a la seva manera de ser, es mostra, tothora, servicial i no cal dir que prompte a col·laborar, sobretot quan es tracta de cabanes de volta.

Quan vas començar a estudiar les cabanes de volta? És a dir, la construcció, el lloc on es troben, l'ús que se'n fa, etc.

Vaig començar l'any 1985, després de llegir el llibre *Construccions de pedra seca de la comarca de les Garrigues*, de Felix Martín, la lectura del qual recomano a tots els interessats en aquestes construccions.

Ens podries dir el perquè de la teva passió per l'estudi d'aquests habitatges tan senzills i a la vegada tan útils, sobretot en el passat?

Encara tinc viu el record de la primera vegada que vaig entrar en una cabana i la impressió que em va causar la majestuosa volta de pedra. Quan em vaig anar fent gran em dolia molt veure aquestes emblemàtiques construccions deixades de la mà de Déu i vaig decidir fer un inventari de les del terme de Juncosa; després de llegir el llibre de Felix Martín, vaig proposar al Consell Comarcal d'inventariar totes les de la comarca, i amb la seva col·laboració vam tirar endavant aquesta tasca.

Ara ja no se'n deuen construir, d'aquestes cabanes: com s'obraven les parets i la volta? Qui les feia?

La cabana es començava amb les parets laterals, d'una alçària aproximada d'un metre fins a l'inici de la volta, a l'interior d'aquestes parets es feia un motlle de terra amb el tipus de volta que volien.

Un cop fet el motlle, es construïa la volta, afegint alternativament una filada de pedres a cada lateral fins a cobrir la cabana. A continuació, la terra de l'interior de la volta es col·locava al sostre per tal d'impermeabilitzar i aïllar la construcció.

Les cabanes les construïen els pagesos, alguns s'hi van especialitzar de tal manera que de les seves mans en van sortir autèntics monuments que avui podem admirar enmig de les plantacions d'oliveres.

Quina diferència hi ha, pel que fa al confort, entre una cabana de volta i una de normal?

Les cabanes de volta estan molt ben aïllades, de tal manera que la temperatura del seu interior és quasi constant al llarg de tot l'any, la qual cosa fa que siguin fresques a l'estiu i càlides a l'hivern. Quant a les cabanes cobertes amb taula, com que no tenen aquest aïllament, la temperatura de l'interior no és tan confortable.

Una altra diferència és la solidesa de la construcció; la cabana de volta pot aguantar molts anys amb un mínim manteniment, cosa que no passa amb les cabanes de taula.

Quantes cabanes de volta tens documentades a les Garrigues? En quins termes es troben?

Fins aquest moment, l'inventari consta de 1075 fitxes. De cabanes, en trobem a tots els pobles de la comarca; en alguns, poques, com és el cas de Puiggròs, on sols en vam inventariar una, i en d'altres, més de 140, com ara les que vam trobar a les Borges Blanques.

On es poden veure les més interessants, les més antigues i les més grans?

Cada cabana té la seva peculiaritat, que la fa interessant. A la Floresta, el Vilosell i l'Albí es on trobem més varietat d'estils, ja que a la comarca, a més de la cabana de volta de canó, que és la que predomina amb un 80 % del total, hi trobem cabanes amb altres 7 estils de coberta.

Guiant-nos per les dades que trobem a les llistes, les cabanes més antigues les trobem als termes de les Borges Blanques, els Omellans i Arbace, i les més grans les localitzem als termes de Juncosa i Granyena.

N'hi ha en altres comarques?

De cabanes d'un estil o un altre en trobem per tot Catalunya, la volta de canó predomina als cultius d'olivera i la falsa cúpula, als conreus de vinya.

Tot caminant per la comarca, he observat que algunes cabanes de volta s'han esfondrat, altres estan abandonades i, en canvi, n'hi ha que estan molt ben restaurades. Com veus llur futur?

Aquest tresor arquitectònic no el podem deixar perdre, el futur de les cabanes passa per donar-los un ús alternatiu, com ara la creació de rutes turístiques, de la qual cosa la comarca en podria treure molt profit.

Has pronunciat conferències i has organitzat exposicions fotogràfiques sobre les cabanes de volta, també has acompanyat grups d'escolars per tal que puguin veure-les in situ, en diferents indrets de la comarca. Per obtenir informació, a qui cal adreçar-se?

Pel que fa a conferències o exposicions em poden trobar al telèfon 973 23 00 94. Al Consell Comarcal, també els podreu informar.

Què ha significat per a tu el fet d'haver rebut el premi de Garriguenc de l'any?

Sentir-me apreciat a la meua terra és el millor premi que podia rebre. Amb aquest nomenament la comarca ha homenajat els nostres avantpassats, constructors d'aquest patrimoni que ens ven llegat. Hem de demostrar que en som dignes i lluitar perquè les cabanes tornin a lluir com cal els camps de la nostra terra.

Cal recordar que el Centre Excursionista Borges-Garriguenc presentà en Josep Preixans com a candidat al Premi Olivera d'Or al Garriguenc de l'any 2001.

MANEL GINE I FREIXES

CONSULTORI VETERINARI J. Batlle

Les Borges del Camp, 2 - Tel. 608 - 39 72 97
25400 Les Borges Blanques (Lleida)

COMERCIAL SEGURA PUIGDENGOLÉS

PERFUMERIA
MARROQUINERIA, REGALS
I ARTICLES DE COMPLEMENTES

◆

Carrer Ensenyança, 24 - Tel. 973 14 02 43
LES BORGES BLANQUES